

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 9.3.2006
KOM(2006) 104 endelig

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET OG EUROPA-
PARLAMENTET**

**Rapport om gennemførelsen af nationale foranstaltninger for sameksistens mellem
genetisk modificerede afgrøder og konventionelt og økologisk landbrug**

{SEK(2006) 313}

1. INDLEDNING

Sameksistens går på landbrugernes mulighed for at træffe et reelt valg mellem produktion af konventionelle, økologiske og genetisk modificerede (GM) afgrøder. Sameksistens er også en forudsætning for forbrugernes valg. Det er Kommissionens faste overbevisning, at forbrugere og landbrugere reelt bør kunne vælge, hvilken type landbrugsprodukter og landbrugsproduktion de foretrækker. Medlemsstaternes lovgivning om sameksistens bør tillade, at markeds kræfterne får frit spil inden for EU-lovgivningens rammer.

Da landbrugsvirksomhed foregår i et åbent miljø, kan tilfældig tilstedeværelse af GM-afgrøder i ikke-GM-afgrøder ikke udelukkes, og det kan få økonomiske konsekvenser, hvis de to afgrødetyper har forskellig markedsværdi. Det betyder, at der er behov for gennemførlige og omkostningseffektive sameksistensforanstaltninger, der kan garantere, at dyrkning af GM-afgrøder og ikke-GM-afgrøder kan finde sted under overholdelse af de på EU-plan gældende retlige normer.

Da kun godkendte genetisk modificerede organismer (GMO'er) kan dyrkes i EU, og de miljø- og sundhedsmæssige aspekter allerede er omfattet af EU's lovgivning, særlig direktiv 2001/18/EF om udsætning i miljøet af genetisk modificerede organismer¹ og forordning (EF) nr. 1829/2003 om genetisk modificerede fødevarer og foderstoffer², vedrører de spørgsmål, der skal behandles i forbindelse med sameksistens, kun de *økonomiske* aspekter af blandingen af GM-afgrøder og ikke-GM-afgrøder og passende foranstaltninger til at forhindre en sådan blanding.

I artikel 26a i direktiv 2001/18/EF opfordres medlemsstaterne til at træffe passende nationale sameksistensforanstaltninger for at forhindre utilsigtet tilstedeværelse af GMO'er i andre produkter, idet medlemsstaterne dog ikke forpligtes til at træffe foranstaltninger. Artiklen skal sammenholdes med andre bestemmelser i EU's lovgivning og traktaten. Navnlig kan medlemsstaterne efter artikel 22 i direktiv 2001/18/EF generelt ikke forbyde, begrænse eller forhindre markedsføringen af godkendte GMO'er.

Den 23. juli 2003 vedtog Kommissionen henstilling 2003/556/EF om retningslinjer for udvikling af nationale strategier og bedste praksis for sameksistens mellem genetisk modificerede afgrøder og konventionelt og økologisk landbrug³, der skal hjælpe medlemsstaterne med at udvikle nationale retlige eller andre strategier for sameksistens. Henstillingen rummer en række generelle principper, der bør tages hensyn til, når de nationale tiltag udvikles, samt en liste over tekniske foranstaltninger.

Passende foranstaltninger for sameksistens afhænger af en lang række faktorer, der varierer fra region til region, herunder klima- og jordbundsforhold, markernes størrelse og spredning, dyrkningsmønstre og sædskifter, osv. Ved at lægge nærhedsprincippet til grund for sameksistensen kan medlemsstaterne afpasse deres sameksistensforanstaltninger efter de lokale vilkår.

---

¹ EFT L 106 af 17.4.2001, s. 1. Ændret ved forordning (EF) nr. 1829/2003 (EUT L 268 af 18.10.2003, s. 1).

² EUT L 268 af 18.10.2003, s. 1.

³ EUT L 189 af 29.7.2003, s. 36.

2. ERFARINGER FRA DYRKNING AF GM-AFGRØDER

Kommerciel dyrkning af GM-afgrøder i EU har hidtil været begrænset til to tilfælde af GM-majs (Bt176 og MON810).

I Spanien blev der dyrket Bt-majs på 58 000 ha i 2004, hvad der svarede til ca. 12 % af det samlede majsareal i Spanien. I de øvrige medlemsstater dyrkes der kun GM-majs på nogle få hundrede hektarer. Erfaringerne med at dyrke GM-afgrøder i EU er derfor fortsat meget begrænsede.

3. MEDLEMSSTATERNES LOVGIVNINGSTILTAG

Denne rapport er baseret på tre informationskilder: vedtaget national lovgivning og foreslået national lovgivning, der er anmeldt til Kommissionen; oplysninger meddelt i de spørgeskemaer, der blev tilsendt medlemsstaternes myndigheder; og oplysninger meddelt af nationale eksperter gennem koordinationsnetværket for sameksistens (COEX-NET).

Ved udgangen af 2005 var der vedtaget specifik sameksistenslovgivning i fire medlemsstater (Tyskland, Danmark, Portugal og seks af de østrigske delstater, jf. bilag). I de fleste af de øvrige medlemsstater er der kun udarbejdet forslag til sameksistensforanstaltninger. I nogle medlemsstater udarbejdes sameksistenslovgivningen på regionalt plan.

Ved udgangen af 2005 havde syv medlemsstater anmeldt tyve udkast til lovgivningsforslag i henhold til direktiv 98/34/EF om en informationsprocedure med hensyn til tekniske standarder og forskrifter. I ti af disse tilfælde fandt Kommissionen, at de anmeldte foranstaltninger kunne skabe hindringer for den frie varebevægelse; i fire tilfælde havde den ingen indvendinger. To anmeldelser er blevet trukket tilbage, og fire var fortsat under behandling ved udgangen af 2005.

Dialogen mellem Kommissionen og de anmeldende myndigheder som led i anmeldelsesproceduren har medført en betydelig forbedring af de foreslåede sameksistensforanstaltninger, selv om Kommissionens bemærkninger ikke altid er blevet fuldt ud indarbejdet i den vedtagne lovgivning.

Tjekket anmeldte foreløbige sameksistensforanstaltninger for dyrkning af GM-majs i 2005 i forbindelse med dets program for udvikling af landdistrikterne.

Foruden nævnte sameksistensforanstaltninger har medlemsstater og regionale myndigheder truffet en række foranstaltninger, der påvirker dyrkningen af GM-afgrøder. Oberösterreich og Salzburg gjorde brug af EF-traktatens artikel 95, stk. 5, og anmeldte lovforslag til Kommissionen, der indfører et fuldstændigt forbud mod GM-afgrøder i disse regioner og dermed fraviger de harmoniserede regler i direktiv 2001/18/EF. Salzburg trak senere sin anmeldelse tilbage. Kommissionen afviste anmeldelsen fra Oberösterreich med den begrundelse, at betingelserne i artikel 95, stk. 5, ikke var opfyldt. Beslutningen blev stadfæstet i oktober 2005 af Domstolen i Første Instans⁴. I december 2005 indankede Oberösterreich og Republikken Østrig kendelsen for Europa-Domstolen.

Slovenien satte som betingelse for landbrugeres deltagelse i miljøvenlige foranstaltninger i landbruget ifølge programmet for udvikling af landdistrikterne i programmeringsperioden 2004–2006, at de undlod at anvende GMO'er. Kommissionen meddelte de slovenske myndigheder, at en sådan restriktion ikke er i overensstemmelse med forordning (EF)

---

⁴ Fællessag T-366/03 og T-235/04, afgørelse af 5.10.2005 – Land Oberösterreich og Østrig mod Kommissionen.

nr. 1257/1999 om støtte til udvikling af landdistrikterne fra Den Europæiske Udviklings- og Garantifond for Landbruget (EUGFL) og om ændring og ophævelse af visse forordninger⁵, da brugen af GMO'er ikke medfører påviselige ulemper for miljøet, hvis de anvendes på de betingelser, der er opstillet for deres godkendelse. De slovenske myndigheder bekræftede, at ikke-anvendelse af GMO'er ikke mere er en forudsætning for at modtage støtte ifølge miljøordninger i landbruget for den konventionelle afgrødeproduktion.

Nogle foranstaltninger, der er vedtaget af medlemsstaterne og vedrører GMO'er, er ikke blevet anmeldt. Nationale foranstaltninger kan efter Domstolens retspraksis generelt ikke håndhæves over for privatpersoner, hvis de er vedtaget uden de relevante anmeldelsesprocedurer. Hvis sådanne foranstaltninger fastsætter et fuldstændigt forbud mod GM-afgrøder, er de i modstrid med EU's lovgivning og kan ikke betragtes som gyldige sameksistensforanstaltninger efter artikel 26a i direktiv 2001/18/EF.

En italiensk lovbekendtgørelse, der blev vedtaget i november 2004 og ændret i januar 2005, fastsætter et fuldstændigt forbud mod GM-afgrøder i Italien, indtil de italienske regioner vedtager sameksistensforanstaltninger. Før vedtagelsen af den nationale lov havde flere italienske regioner vedtaget forbud mod anvendelse af GMO'er på deres områder. Med henblik på at undersøge den italienske lov, for så vidt angår dens overensstemmelse med direktiv 2001/18/EF, anmodede Kommissionen Italien om at fremsende yderligere oplysninger. Da Italien ikke reagerede på anmodningen, sendte Kommissionen i oktober 2005 Italien en åbningsskrivelse om overtrædelse af traktatens artikel 10.

I februar 2005 undertegnede 20 regioner i flere medlemsstater, som i mange tilfælde ikke har beføjelse til at lovgive om sameksistens, en erklæring i Firenze, hvori de erklærer deres modstand mod dyrkning af GM-afgrøder på deres områder. Flere regioner har siden da tilsluttet sig dette netværk.

Oversigt over nationale sameksistensforanstaltninger

Oversigten over de foranstaltninger, som medlemsstater eller regioner har vedtaget eller foreslået, er opbygget efter de generelle principper i henstilling 2003/556/EF.

Økonomiske aspekter af sameksistens over for miljø- og sundhedsaspekter

Mens de fleste medlemsstater klart skelner mellem de økonomiske aspekter af sameksistens og de miljø- og sundhedsmæssige aspekter, der behandles i forbindelse med GMO-godkendelsesproceduren, har andre medlemsstater fremsat forslag om at indføje specifikke bestemmelser om miljøbeskyttelse i den nationale sameksistenslovgivning. Navnlige har nogle medlemsstater fremsat forslag om at forbyde eller begrænse dyrkning af GM-afgrøder i beskyttede eller økologisk følsomme områder. I sådanne tilfælde har Kommissionen gjort det klart, at der ved nationale sameksistensforanstaltninger ikke kan indføres krav om beskyttelse af miljøet, der går videre end bestemmelserne i EU's lovgivning.

Gennemskuelighed og involvering af de interesserede parter

De fleste medlemsstater har haft omfattende rådslagninger med en lang række interesserede parter, hvad der er tegn på, at der anvendes en gennemskuelig procedure for udviklingen af sameksistensforanstaltninger.

---

⁵ EFT L 160 af 26.6.1999, s. 80.

Videnskabsbaserede beslutninger

De fleste medlemsstater har givet indberetning om de afsluttede eller planlagte forskningsaktiviteter, som de anvender ved udarbejdelsen af sameksistensforanstaltninger.

Foranstaltninger baseret på eksisterende adskillelsesmetoder/-praksis

I betragtning af de begrænsede praktiske erfaringer med GM-afgrøder synes kun få medlemsstater at have baseret produktionen af GM-afgrøder på eksisterende metoder eller praksis. Udgangspunktet for udarbejdelse af specifikke sameksistensforanstaltninger var, ifølge de indgivne oplysninger, især baseret på teknikker for certificeret frøproduktion, der er ændret for at tage hensyn til forskelle mellem frøproduktion og afgrødeproduktion, eller som i andre tilfælde er overtaget direkte som sameksistensforanstaltninger.

Nogle foranstaltninger rækker videre end dem, der generelt anvendes i den eksisterende adskillelsespraksis inden for landbruget. Sådanne foranstaltninger omfatter godkendelse af hver enkelt landbrugsbedrift eller meddelelsesprocedurer for dyrkning af GM-afgrøder, der vil kunne føre til, at GM-afgrøder, der er blevet godkendt til dyrkning efter EU-lovgivningen, godkendes på ny med henblik på anvendelse.

Proportionalitet

I Kommissionens henstilling 2003/556/EF anføres det, at sameksistensforanstaltninger ikke bør gå videre end, hvad der er nødvendigt for at sikre, at utilsigtede spor af GMO'er forbliver under den mærkningstærskelværdi, der er fastsat i forordning (EF) nr. 1829/2003 og direktiv 2001/18/EF, med henblik på at undgå unødvendige byrder for de pågældende erhvervsdrivende.

Mens nogle medlemsstater har taget hensyn til dette råd, har andre besluttet at foreslå eller vedtage foranstaltninger, der tager sigte på at begrænse en utilsigtet tilstedeværelse af GMO'er under dette niveau. I nogle tilfælde synes de foreslåede foranstaltninger som f.eks. isoleringsafstande mellem marker med GM-afgrøder og marker med ikke-GM-afgrøder at medføre større byrder for producenter af GM-afgrøder end nødvendigt, hvad der skaber tvivl om visse foranstaltningers proportionalitet.

Nogle medlemsstater har foreslået forskellige isoleringskrav for marker med GM-afgrøder og marker med ikke-GM-afgrøder afhængigt af, om ikke-GM-afgrøderne dyrkes konventionelt eller økologisk, eller om de produceres efter ikke-GM-normer, selv om de samme mærkningstærskelværdier for utilsigtet tilstedeværelse af GMO'er gælder for både konventionel og økologisk dyrkning. Andre medlemsstater har foreslået eller vedtaget identiske adskillelsesforanstaltninger.

Da et flertal af medlemsstaterne endnu ikke har fremsat forslag om tekniske foranstaltninger for sameksistens i marken, og kun få praktiske erfaringer er til rådighed, har en fuldstændig evaluering af sådanne foranstaltninger endnu ikke været mulig.

Kommissionen anerkender den lovmæssige ret til at regulere dyrkningen af GM-afgrøder for at opnå sameksistens, men den understreger, at ethvert tiltag skal stå i rimeligt forhold til formålet med at opnå sameksistens. De sameksistensforanstaltninger, som medlemsstaterne har foreslået eller vedtaget, skal overvåges med hensyn til deres gennemførlighed og effektivitet og tilpasses efter de fremtidige resultater af overvågningsprogrammerne.

Foranstaltninger på rette niveau

De fleste medlemsstater har på linje med Kommissionens henstilling baseret deres sameksistenstiltag på forvaltningsforanstaltninger, der anvendes på bedriftsniveau eller i koordinering mellem nabobedrifter. Medlemsstaterne har ikke fremsat specifikke forslag til regionale foranstaltninger.

Portugal og Litauen har gjort det muligt at fastlægge områder, hvor det vil være tilladt at dyrke visse typer GMO'er, hvis det er den eneste måde, hvorpå sameksistens kan opnås.

Foranstaltningernes specificitet

I de få tilfælde, hvor medlemsstaterne har udviklet tekniske adskillellesforanstaltninger, er disse foranstaltninger afgrødespecifikke. De pågældende afgrøder omfatter majs, olieraps, beder og kartofler.

I nogle tilfælde er der udviklet særlige adskillellesforanstaltninger for frøproduktion.

Gennemførelse af foranstaltninger

Medlemsstaterne har generelt lagt ansvaret for gennemførelse af sameksistensforanstaltninger på de landbrugere, der dyrker GM-afgrøder. Det betyder, at de landbrugere, der dyrker ikke-GM-afgrøder, ikke skal ændre etablerede dyrkningsteknikker efter indførelsen af GM-afgrøder.

I de fleste tilfælde giver de nationale lovgivningsforslag mulighed for, at nabolandbrugere indbyrdes og frivilligt kan beslutte ikke at adskille dyrkning af GM-afgrøder og ikke-GM-afgrøder, hvad der indebærer, at ikke-GM-afgrøder skal mærkes som GM-afgrøder. Det stemmer overens med Kommissionens henstilling om, at adskillellesforanstaltninger ikke bør være obligatoriske, hvis naboer enes om, at adskillelse ikke er påkrævet.

Alle medlemsstaterne har oprettet et nationalt register over dyrkning af GM-afgrøder, som offentligheden har adgang til, selv om der er forskelle i omfanget af de oplysninger om dyrkning af GM-afgrøder, der offentliggøres. De fleste medlemsstater kræver også, at producenter af GM-afgrøder underretter deres naboer om, at de har til hensigt at dyrke GM-afgrøder.

Ingen medlemsstater har endnu fremsat forslag om grænseoverskridende samarbejde mellem nabolande for at behandle sameksistensspørgsmål i grænseområder.

Politiske instrumenter

De fleste medlemsstater har valgt at anvende lovgivning i forbindelse med sameksistens. I Spanien er der siden 1998 blevet dyrket GM-majs under en frivillig ordning for god praksis.

Regler om erstatningsansvar

De økonomiske tab, der måtte opstå, hvis GM-afgrøder blandes sammen med ikke-GM-afgrøder, er normalt omfattet af medlemsstaternes civile retlige regler om erstatningsansvar. Som følge af den særlige karakter af sådanne tab har nogle medlemsstater besluttet at udarbejde en særlig lovgivning.

Nogle medlemsstater overvejer at indføre en kompensationsordning. I november 2005 godkendte Kommissionen i henhold til EU's statsstøtteregler Danmarks anmeldelse af en

kompensationsordning for økonomiske tab som følge af sammenblanding med GM-afgrøder, der finansieres gennem opkrævning af en afgift på GM-afgrøder⁶.

Andre medlemsstater tilskynder til eller kræver, at producenter af GM-afgrøder tegner ansvarsforsikringer. For tiden kan der i EU ikke tegnes forsikring for økonomiske tab som følge af utilsigtet tilstedeværelse. Sådanne forsikringer bør ikke være obligatoriske, da de manglende muligheder for at tegne forsikring vil gøre det umuligt at dyrke GM-afgrøder.

I Spanien har dyrkning af GM-majs fundet sted under de generelle regler om erstatningsansvar, da der ikke findes specifikke regler om erstatningsansvar for sameksistens.

Overvågning og evaluering

Som følge af den begrænsede dyrkning af GM-afgrøder i EU har de fleste medlemsstater endnu ikke iværksat overvågnings- og evalueringsprogrammer.

I Spanien leverer landbrugerne ofte GM- og ikke-GM-foder til det samme marked. Landbrugerne har derfor ikke haft større tilskyndelse til at adskille GM-majs og ikke-GM-majs til anvendelse som foder på landbrugsbedrifter. I de tilfælde, hvor der er gennemført sameksistensforanstaltninger, har der kun været få klager over ugunstige økonomiske konsekvenser af utilsigtet tilstedeværelse af GM-majs i ikke-GM-majs.

Tilvejebringelse og udveksling af oplysninger på europæisk plan

Ved beslutning 2005/463/EF⁷ oprettede Kommissionen en netværksgruppe for udveksling og koordinering af information om sameksistens mellem GM-, konventionelle og økologiske afgrøder (COEX-NET). På det første møde i september 2005 udtrykte medlemsstaterne tilfredshed med denne koordineringsaktivitet, som kan give dem et overblik over den bedste praksis, der er udviklet i andre medlemsstater, og de fremhævede behovet for et bredere samarbejde om udviklingen af tekniske sameksistensforanstaltninger.

Forskning og fælles udnyttelse af forskningsresultater

På nationalt plan er der gennemført eller er der ved at blive gennemført en lang række forskningsprojekter. Denne forskningsindsats er blevet suppleret med foranstaltninger som led i det sjette rammeprogram for forskning (FP6) og de direkte forskningsaktiviteter, der gennemføres af Kommissionens Fælles Forskningscenter. De seneste forskningsaktiviteter har i stadig større grad fokuseret på de økonomiske aspekter af sameksistens.

Afsluttende bemærkninger

Erfaringerne med dyrkning af GM-afgrøder i medlemsstaterne er fortsat meget begrænsede og vedrører kun visse områder af EU med Spanien som en vigtig undtagelse. I de fleste medlemsstater er rammebestemmelserne på dette område fortsat under udarbejdelse, selv om der i mange tilfælde allerede er udarbejdet lovgivningsforslag. Den faktiske dyrkning af GM-afgrøder efter den nye sameksistenslovgivning, som de første pionermedlemsstater har vedtaget (Østrig, Tyskland, Danmark og Portugal), har dog været ubetydelig. Medlemsstaterne har endnu ikke udarbejdet og gennemført overvågningsprogrammer til kontrol af, om foranstaltningerne er effektive og økonomisk gennemførlige.

---

⁶ Statsstøttesag N 568/2004.

⁷ EUT L 164 af 24.6.2005, s. 50.

Alle de sameksistensforanstaltninger, medlemsstaterne har vedtaget eller foreslået, har visse centrale temaer til fælles. De skal beskytte producenter af ikke-GM-afgrøder mod de mulige økonomiske følger af en tilfældig sammenblanding med GMO'er. Dyrkning af GM-afgrøder er ikke blevet forbudt. Tiltagene er ikke alle lige strenge, men medlemsstaterne har generelt bestræbt sig på at tillade, at de forskellige produktionstyper (dyrkning af konventionelle, økologiske og genetisk modificerede afgrøder) kan benyttes inden for samme område. Byrden ved at anvende foranstaltninger til adskillelse af GM- og ikke-GM-afgrøder er generelt blevet lagt på GM-afgrødeproducenternes skuldre.

Der er store forskelle mellem de nationale tiltag. De vedrører først og fremmest spørgsmålet om erstatningsansvar i tilfælde af økonomiske tab som følge af utilsigtet tilstedeværelse af GMO'er i andre afgrøder. Nogle medlemsstater har ikke foreslået særlovgivning om dette spørgsmål, hvad der indebærer, at de generelle regler om erstatningsansvar skal anvendes. Da de civile retlige regler om erstatningsansvar henhører under medlemsstaternes beføjelse, kan det forventes, at der vil være visse forskelle mellem reglerne for sameksistens på samme måde, som der er forskelle for andre aktiviteter. Andre medlemsstater foreslår, at der indføres særlige regler for erstatningsansvar og/eller kompensationsordninger.

Der er også forskelle med hensyn til niveauet af den adskillelse, der skal opnås. I nogle medlemsstater skal sameksistensforanstaltningerne sikre, at EU's mærkningstærskelværdier ikke overskrides, hvad der stemmer overens med Kommissionens henstilling. Andre medlemsstater angiver ikke klart, hvilket niveau for sammenblanding med GMO'er der vil kunne tillades, eller de opstiller målværdier, som ligger under EU's mærkningstærskelværdier.

Indførelsen af produktion af GM-afgrøder er ikke altid blevet fulgt op af obligatoriske regler eller sameksistensforanstaltninger. I Spanien har man ikke fundet dette nødvendigt, fordi markedet ikke kræver adskillelse af GM- og ikke-GM-majs til foderbrug.

Mens processen med at opstille generelle rammebestemmelser for sameksistens er forholdsvis langt fremskreden, er afgrødespecifikke foranstaltninger i marken langt mindre udviklet og i de fleste tilfælde begrænset til nogle få afgrøder.

Årsagen hertil er, at videngrundlaget for sameksistensforanstaltninger ikke er udviklet i samme grad for de forskellige afgrøder. For majs, som for tiden er den eneste GM-afgrøde, der er godkendt til dyrkning, foreligger der en betydelig mængde videnskabelig viden og praktiske erfaringer. Heraf fremgår det, at adskillelsen af GM- og ikke-GM-majsproduktion kan opnås gennem tekniske foranstaltninger, der anvendes på bedriftsniveau eller i koordinering mellem nabobedrifter.

De vilkår, som europæiske landbrugere arbejder på, er dog meget forskellige, hvad angår bedrifts- og markstørrelser, produktionssystemer, sædskifter og afgrødemønstre, samt naturforholdene. Denne variabilitet vil kunne indvirke på adskillelsesforanstaltningernes omkostningseffektivitet, som derfor skal afpasses efter de lokale forhold.

Da vedtagelsen af GM-afgrøder fortsat befinder sig på et tidligt stadium, og der kun foreligger begrænsede generelle oplysninger om gennemførligheden og omkostningseffektiviteten af praktiske sameksistensforanstaltninger, er det meget vigtigt, at medlemsstaterne fortsat råder over en maksimal grad af fleksibilitet til at udvikle specifikke løsninger med henblik på sameksistens.

De nationale eller regionale tiltag med henblik på sameksistens skal være i fuld overensstemmelse med EU's lovgivning, der udelukker et generelt forbud mod GMO'er i en region såvel som overdrevent restriktive foranstaltninger, der går videre end målet om at opnå sameksistens, og som praktisk taget kan umuliggøre dyrkning af GM-afgrøder. Kommissionen

vil træffe forholdsregler til at sikre, at den nationale eller regionale sameksistenslovgivning overholder EU's lovgivning.

Erfaringerne fra Spanien viser, at selv i en medlemsstat, hvor de samme sameksistensregler gælder for hele området, er dyrkningen af GM-afgrøder ujævnt fordelt mellem regionerne som følge af bl.a. forskelle i landbrugsvilkårene eller de erhvervsdrivendes lokale præferencer. Forskellige dyrkningsrater for GM-afgrøder fra medlemsstat til medlemsstat og fra region til region er derfor ikke nødvendigvis ensbetydende med en fordrejning af markedet. Virkningerne af forskelle i sameksistenstiltagene på det indre marked kan derfor ikke evalueres i tilstrækkeligt omfang på nuværende tidspunkt.

Opgaven for medlemsstaterne går ud på at udvikle økonomisk bæredygtige sameksistensforanstaltninger. Med henblik herpå vil det være nødvendigt at tilpasse de tekniske regler for foranstaltninger i marken på en fleksibel måde og ud fra overvågningsprogrammernes resultater. Kommissionen erkender behovet for at afpasse sameksistensforanstaltningerne efter de specifikke vilkår på nationalt eller regionalt plan. Foranstaltningerne skal baseres på sund videnskabelig rådgivning, idet der tages hensyn til de bedste foreliggende forskningsresultater og felterfaringer. En stor del af forskningen i sameksistens er blevet gennemført på nationalt plan, og den er fragmenteret og ikke nødvendigvis til rådighed for alle regulerende myndigheder.

Vejen frem

På grundlag af ovenstående konklusioner ser Kommissionen et behov for at opnå yderligere erfaringer fra gennemførelsen af nationale sameksistensforanstaltninger. Kommissionen ser samtidig et behov for et mere aktivt samarbejde mellem medlemsstaterne for at sikre sameksistensen. De begrænsede erfaringer og behovet for at afslutte processen for gennemførelse af nationale sameksistensforanstaltninger synes ikke at berettige til, at der udvikles et særligt harmoniseret lovgivningstiltag på nuværende tidspunkt. Rådslagningerne med de berørte parter bør afsluttes, inden der træffes beslutninger. Konferencen om sameksistens den 4.–6. april 2006 i Wien vil byde på en sådan lejlighed.

I mellemtiden foreslår Kommissionen, at der gennemføres følgende foranstaltninger:

- Kommissionen vil øge sin indsats for at stille de foreliggende oplysninger til rådighed for alle medlemsstaterne, og den vil støtte forskningsaktiviteter, der udfylder store huller i vor viden om sameksistens. Det positive samarbejde med medlemsstaterne, der blev oprettet i forbindelse med COEX-NET, udgør et passende udgangspunkt for yderligere aktiviteter på dette område.
- Kommissionen agter at gennemgå og analysere de senest fremkomne videnskabelige og økonomiske oplysninger om adskillelsesforanstaltninger for afgrøde- og frøproduktion og de deraf følgende omkostninger. Vurderingen bør også tage hensyn til markedets efterspørgsel efter adskillelse og til fødevare- og foderanvendelsens relative andel i forskellige regioner.
- Kommissionen foreslår, at den i 2006 sammen med medlemsstaterne og andre berørte parter skal begynde at udarbejde bedste praksis for tekniske adskillelsesforanstaltninger, som kan føre til afgrødespecifikke henstillinger. De praktiske erfaringer med den kommercielle dyrkning af GM-afgrøder i Spanien og andre medlemsstater vil være særligt vigtige for denne proces. Der vil også blive taget hensyn til virkningerne af lokale faktorer (f.eks. gennemsnitlige markstørrelser, forskellige afgrøders andel, osv.), der kan påvirke gennemførelsen af generelle sameksistensforanstaltninger i medlemsstaterne.

- Det er Kommissionens hensigt at fremskaffe flere oplysninger om de eksisterende nationale civilretlige regler om erstatningsansvar i relation til de nationale regler for sammenblanding af GM-afgrøder og ikke-GM-afgrøder. Disse oplysninger vil bidrage til vurderingen af effektiviteten og de potentielle virkninger af divergerende regler for erstatningsansvar og kompensationsordninger vedrørende sameksistens.
- Kommissionen vil i 2008 forelægge Rådet og Europa-Parlamentet en rapport om, hvor langt man er nået med ovennævnte aktiviteter, inkl. en ajourføring om udviklingen og gennemførelsen af nationale sameksistensforanstaltninger.

BILAG: OVERSIGT OVER NATIONALE SAMEKSISTENSFORANSTALTNINGER

AT ⁸	BE	CY	CZ	DE	DK	EE	EL	ES	FI	FR	HU	IE	IT	LT	LU	LV	MT	NL	PL	PT	SE	SI	SK	UK
-----------------	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

Sameksistenslovgivning:

Vedtaget	x			x	x								x ⁹							x				
Forslag anmeldt efter direktiv 98/34/EF	x		x							x				x										
Forslag på fremskredent niveau		x				x		x	x					x		x		x	x		x		x	

Specifikke bestemmelser om erstatningsansvar i forbindelse med sameksistens, inkl. kompensationsordninger eller forsikringskrav:

Vedtaget	x			x	x																			
Forslag på fremskredent niveau eller anmeldt										x				x	x			x	x	x				

Afgrødespecifikke markforanstaltninger:

Vedtaget					x															x				
Forslag på fremskredent niveau eller anmeldt			x					x		x				x	x	x		x	x		x			x

⁸ Lovgivning er udarbejdet af forbundsstaten og delstaterne.

⁹ Rammelov om overdragelse af ansvaret for sameksistensforanstaltninger til regionerne.